

EBEVEYN AKADEMİ

Psikolojik Danışman Ayşe MUTLU



Mizaç (huy), doğuştan gelen ve yaşam boyu değişmeyen, kendine özgü algı, arayış, motivasyon ve potansiyelleri bulunan yapısal bir çekirdektir. Kişilerin yaşamdaki temel ihtiyaç, beklenti ve bakış açılarını belirler. Nasıl ki DNA kişinin bedensel özellikleri de dahil vücuduyla ilgili tüm bilgiyi içeriyorsa, psikolojik DNA kabul edilebilecek mizaç da kişinin sergilemeye eğilimli olduğu tüm davranışsal, duygusal ve bilişsel özellikleri içerir.

Karakter, mizaç özelliklerinin kararlılık, belirginlik ve süreklilik göstermesiyle meydana gelir. Mizacı bir tohum olarak kabul edersek, karakteri ağacın kalın dallarına benzetebiliriz. Örneğin, mizacında öfkeli olma özelliği bulunan birinin, birçok durumda belirgin ve sürekli bir biçimde öfkeli davranışlar sergilemesi ve çevresindekiler tarafından "öfkeli biri" olarak tanımlanması, artık onun karakterine dair bir özelliktir.

Kişilik; mizaç yapısının, cinsiyet, zekâ ve biyolojik etkenler gibi büyük oranda değişmeyen şartlarla birlikte; yaşadığı çevre, kültür, aile, aldığı eğitim, yaşanan olaylar gibi kısmi olarak değişebilir şartların etkileşmesiyle meydana gelir.

Mizacımız tohumdur; yaşadığımız olaylar, aldığımız eğitim, ailemizin tutumları topraktır. Mizacımız bu çevresel şartlara verdiğimiz tepkiler ve algılamalarımız doğrultusunda gelişir ve kişilik ortaya çıkar.

Mizaç kişiliğin yapısal zeminidir. Mizaç bir tohum, karakter ağacın kalın dalları ise; kişilik de ağacın tamamıdır diyebiliriz.

Dokuz Tip Mizacı Modeli, kökenleri 3000 yıl öncesine dayanan ezoterik bilgilerin harmanlanmasıyla oluşmuş bir kişilik analiz sistemidir. İnsanın temelde dokuz farklı mizaç yapısından biriyle dünyaya geldiğini benimser. Bu dokuz mizaç tipinin her birinin ayrı temel arayışlarını ortaya koyar.

Her mizaç farklı özellikler göstermektedir. Bu farklar mizaçların bir diğerinden üstün görülmesine sebep değildir, her mizaç eşit ve her biri değerlidir.



ÇOCUĞUN MİZACINI BİLMEK NEDEN ÖNEMLİ?



Mizaç, çocuğun doğuştan getirdiği ve yetişkinlikte sahip olacağı kişiliğin temelini oluşturan özelliklerdir. Örneğin, kimi çocuklar daha sessiz, sakin; kimi daha hareketli ve tepkiseldir. Öğretmenlerle yaptığımız görüşmelerde, sınıflarındaki çocukların birbirlerinden farklı olduğunu sıkça söylerler; hatta sınıfta kardeş ya da ikiz/üçüz olan çocuklar varsa, aynı evde büyümelerine rağmen kardeşlerin de birbirine pek çok bakımdan benzemediğini şaşkınlıkla anlatırlar. Her ne kadar, her çocuğun "huyunun" birbirinden farklı olabileceğini bilseler de, bu farklılıkların neler olacağını tam olarak bilemeyebilirler. Benzer durum ebeveynlerle yaptığımız görüşmelerde de "İki çocuğu da biz yetiştirdik, büyüttük ama birbirlerinden o kadar farklılar ki..." gibi cümleler sıklıkla karşımıza çıkar. İşte bu yüzden bunu anlamak için mizaç kavramını bilmek önemlidir.

Çocuğun mizacı ile ebeveyn davranışları arasındaki uyumlu eşleşme, mutlu ebeveyn/çocuk ilişkisini de beraberinde getirecektir. Mizaç çevre ilişkisi, çevrenin imkanları, beklentileri ve talepleri çocuğun mizacıyla ve diğer özellikleri ile uyumlu olduğunda bu durum aynı zamanda ebeveyn/öğretmen/çocuk ilişkisini de olumlu yönde etkileyecektir.

Bu bültenimiz iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; DOKUZ TİP MİZAC MODELİ ekseninde mizaçların genel özellikleri, mizaca göre iletişimde dikkat edilmesi gerekenler, mizacın olumlu potansiyelleri ve olumsuzluğa açık riskli özellikleri hakkında genel bilgi sahibi olmanız hedeflenmiştir. İkinci bölümde ise; 9 Tip Mizaç Modelindeki her mizaç türü ile ilgili olumlu özellikler, dikkat edilmesi gereken yönler, mini bir değerlendirme envanteri ve o mizaçtaki çocuğu destekleme önerilerini içeren daha detaylı bilgilere ulaşabileceksiniz. Sonraki bültende ise üstün zekalı çocuklar özelinde karakteristik özellikleri ele alacağız.

Keyifli okumalar...

1. MÜKEMMELİYETÇİ TİP

Kusursuzluk ve Düzen Arayanlar

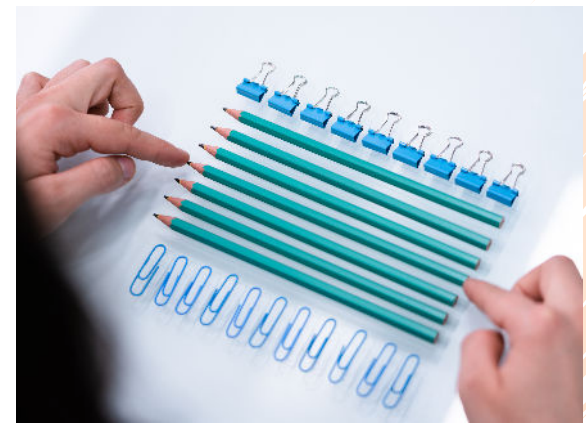
Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "kusursuzluk" tur.**

☆ Düzenli, titiz, detaycı, kuralcı, prensipli, kurallara uyan, kontrollü ve soğukkanlı davranan, işini gereğince-tam yapan, amaç sahibi, mükemmeliyetçi, kendi kendini kontrol edebilme özellikleri olan mizaç grubudur.

☞ Mükemmeliyetçi tipteki bireylerle iletişim kurabilmenin ilk yolu onlara karşı net olmaktır. Karşılarında bilgili, tutarlı, kontrollü ve mantıklı davranan bir kişi olduğunu gördüklerinde daha rahat iletişime geçecekler ve sağlıklı ve kaliteli bir iletişim kurulması için istek duyacaklardır.

😊 Kontrollü ve ölçülü, temiz ve titiz, düzenli, mükemmeliyetçi, idealist, adaletli, gelişmeye açık, prensipli, olgun ve uslu, sorumluluk sahibi, çalışkan, kurallara uyan, disiplinli, sistematik, planlı olmaları gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠ Aşırı detaycı, gergin ve kızgın, katı, hataya ve eksiklere tahammülsüz, eleştiren, yargılayan, kıyaslayan gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.





2.YARDIMSEVER TİP

Sevgi ve İlgili Verenler / Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, “duyguları hissetmektir”**.

Arkadaş canlısı, ilişkilerine bağlı, konuşkan, sempatik, iletişimi seven, arkadaşlıklarında sıcak ve samimi, cömert, yardımsever, dışa dönük, ilgi gösteren, duygularını belli edebilme özelliklerini gösteren mizaç modelidir.

Yardımsever tipteki bireylerle; onlara ilgi ve sevgi ile yaklaşarak rahatça iletişim kurabilirsiniz. Her koşul ve şartta ilgi ve sevgiye önem veren bu mizaç tipindeki kişiler, onların bu ihtiyaçlarını anlayan ve karşılık veren kişilerle rahatça iletişime geçecek ve samimi ilişki kuracaklardır.

Sevgi dolu, çok duygusal, ilişki odaklı, duygularını ifade eden, sempatik ve samimi, sosyal, sıcakkanlı, yardımsever, dışadönük, paylaşımcı ve fedakâr, arkadaş canlısı, gururlu, konuşkan ve tatlı dilli, destekleyici ve yönlendirici, iletişime açık olması gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

Çabuk etkilenen, ısrarcı ve tutturmacı, kolay ve çabuk ağlayan, alıngan, kırılğan, sitemkâr, manipülatif, aşırı fedakarlık gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



3.BAŞARI ODAKLI TİP

Başarı ve Popüler İmaj Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, “hayran olunacak kendilik imajı”dır**.

Hedefe odaklı çalışan, azimli, hırslı, hedefine kitlenen, kendine güvenen, mücadeleci, sonuç odaklı, kendine güveni yüksek, enerjik, imaj ve görünümüne çok önem veren, çevrelerinde etki ve hayranlık uyandıracak özelliklere sahip olmak isteyen kişilerdir.

Başarı odaklı tipteki bireylerle bireylerle kurulan iletişim esnasında dış görünüşün etkileyici olması avantaj sağlar. Ayrıca, başarılarının fark ve takdir edildiğini gördüklerinde daha sağlıklı bir iletişim kuracaklardır.

Başarı odaklı, üretken, hedefine kitlenen, popüler, dışa dönük, diplomatik, imaj ve görünümüne çok önem veren, çabuk vazgeçmeyen, başarılı olana kadar uğraşan, motive edici, yarışmacı, sonuç odaklı, adaptif, pratik, azimli olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

Aşırı hırslı, aşırı rekabetçi, duyguları görmezden gelebilen, kendini beğenen, çevresindeki küçümseyebilen, kurnaz, faydacı, başarısızlığa tahammül edememe gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



4. ANLAM ARAYAN/ÖZGÜN TİP

Bireysellik ve Özgünlük Arayanlar



Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "duyguların anlamı"dır.**

☆= Bireysel, hassas, özgün olmayı seven, romantik, merhametli, duyguları yoğun yaşayan, bireyselliğe düşkün, empatisi yüksek, doğal ve içten, özellikleri olan mizaç modelidir.

💬 Anlam arayan/özgün tipteki bireylerle; onun kendine özgü duygusal dünyasını anladığınızı göstermek onunla iletişimin kapısını açacaktır. Onu dinleyen, anlayan, özgün olma çabasına saygı gösteren ve bireysel olma isteğini anlayan kişilerle daha kolay iletişim kuracaktır.

😊 Yoğun duygusal, empatik, özgün, doğal, duyarlı, içten naif & nazık, içe dönük, dost canlısı, sanatsal & estetik bakış açısına sahip, merhametli, sıradışı, tasarımcı, romantik, anlayışlı olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠️ Çok hassas, kolay etkilenen, çabuk incinebilir, duygularının anlaşılmasını bekleyen, boşluk ve anlamsızlık hisseden, aşırı melankolik, asi ve aykırı gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.

5. ARAŞTIRMACI TİP

Bilgi ve Uzmanlaşma Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "bilginin anlamı"dır.**

☆= Araştırmacı, mantıklı, akılcı davranan, meraklı, yalnız kalmaktan sıkılmayan, ayrıntılı ve derin düşünen, objektif, gözlemci, meraklı, yenilikçi, içe dönük, sessiz, yalnız kalıp düşünmekten hoşlanan, mesafeli, entelektüel özellikleri gösteren mizaç modelidir.

💬 Araştırmacı tipteki bireylerle iletişim kurarken bilgiyle yaklaşmak her zaman için artı puan sağlayacaktır. Onlara ilgilendikleri konularda bilgi sahibi olduğunuzu, onların bilgilerine saygı duyduğunuzu ve bilgiye önem verdiğinizi göstermeniz onlarla kuracağınız iletişimi kolaylaştıracaktır.

😊 Derin meraklı, akılcı, sessiz, gözlemci, tutumlu, araştırmacı, arşivci, kavramsallaştırıcı, kendi kendine yetebilen, okuyup öğrenmeye çok meraklı, objektif bakabilen, analitik düşünen, soyutlaştırıcı, mantıklı olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠️ Asosyal, soğuk & mesafeli, duygusallıktan uzak, paylaşmaktan hoşlanmayan, kibirli, cimri olma gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



6.SORGULAYICI TİP

Güven ve Emniyet Arayanlar



Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "entelektüel dinginlik"**tir.

☆ Sadık, tedbirli ve kontrollü, sorgulayan, planlı ve hesaplı davranan, garantici, tutumlu, tüm ihtimalleri düşünen, emin olmadan hareket etmeyen, planlı ve hesaplı davranan, araştırma yapmaktan çok hoşlanan, güvenilir, kendini adayan, savunmacı, görev ve sorumluluklarına çok dikkat eden, mantıklı bir yapıda olan mizaç modelidir.

☞ Sorgulayıcı tipteki bireylerle; iletişim sürecinde kullanılan güven destekleyici tutarlı yaklaşımlar bireyin ilişkiye olan aidiyetini artırır. Bu bağlamda; net ve tutarlı konuşma, özgüvenli duruş bir güven alanı sağlayarak aradaki iletişimi iyileştirecektir.

😊 Güven ve emniyet odaklı, hesaplı hareket eden, takım oyuncusu, veri depolayan, titiz & düzenli olmaya eğilimli, tedbirli, tüm ihtimalleri gözetken, rengini belli etmeyen & sivrilmeyen, sakin ve uyumlu, tutumlu, kurallara uymaya dikkat eden, meraklı, otoritenin gerekliliğine inanan, görev odaklı olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠ Çabuk endişelenen & kaygılanan, kararsız, daima sorgulayan & sınayan, güvenemeyen, kötümser, kuşkucu, inisiyatif almakta zorlanma gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



7.MACERACI TİP

Yenilik ve Hoşnutluk Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "keşfetme hazzı"**dir.

☆ Neşeli, yenilikçi, coşkulu, sorunlara pek takılmayan, çok yönlü düşünen, keyifli, konuşkan ve sosyal, hayal gücü geniş, yeni deneyim ve fikirlere açık, anlık ve güdülerıyla hareket eden, çok yönlü, dikkati ve ilgisi çabuk dağılan, aşırılıklara eğilimli olma özellikleri olan mizaç modelidir.

☞ Maceracı tipteki bireylerle sağlıklı iletişim kurmanın en kolay yolu birlikte eğlenabilmektir. Paylaşımlardaki samimiyet, sürecin verimini aynı zamanda kişinin iyi hissetme halini artırır. Önceden planlanmış süreçler yerine birlikte deneyimlenen anlardan alınan keyif ve doyum noktasında paylaşımların niteliği artırılabilir.

😊 Girişken, hareketli, pratik, çok çabuk ilişki kuran, konuşkan, dışa dönük, meraklı, tecrübe eden ve deneyimleyen, canlı ve enerjik, aktif ve çevresini hareketlendirebilen, neşeli ve muzip, iyimser, inovatif, yaratıcı, çağrışım hızı yüksek, parlak fikirli, vizyoner, hayalci, çözüm odaklı olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠ Dikkati dağınık, çabuk sıkılan, sabırsız, dağınık ve düzensiz, sıkıntıdan kaçınan, keyif ve eğlenceye düşkün, kısıtlanmaktan çok rahatsız olan, savurgan, amaçsız olma gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



8.MEYDAN OKUYAN TİP

Güç ve Hakimiyet Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren **en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı, "mutlak güç"tür.**

☞ Lider, açık sözlü, zorluklara karşı dayanıklı, çatışmadan kaçınmayan, dobra, cesur, gözü pek, kararlı, hakkını koruyan, öne çıkan, koruyucu, kendinden emin, kararlı ve baskınlık kurma eğilimleri olan mizaç modelidir.

☞ Meydan okuyan tipteki bireyle; kurulan iletişimde bireysel değerinin kıymetli olduğunu hissettirmek önemlidir. Kurulan ilişkideki netlik, kişiyle paylaşılan sürece dair var olan görevlendirme, organize etme fırsatının sunulması bireyin sürece olan aidiyetini destekler.

☺ Lider ruhlu, kendinden emin, cesur, kolaylıkla öne çıkabilen, girişken, dayanıklı ve metanetli, mücadeleci, iddiacı, dobra ve net, himaye edici ve sahiplenici, cömert, koruyucu, hızlı kararlar alıp kararlarından kolay dönmeyen, inisiyatif alan, problemleri üzerine gitme gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠ Hükmedici ve otoriter, düşünmeden eyleme geçen, öfkeli, çabuk parlayan, meydan okuyan, şiddet eğilimli, baskıcı ve sert olma gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.



9.BARIŞÇIL TİP

Huzur ve Sükûnet Arayanlar

Bu mizaçtaki çocukların davranış, duygu ve düşüncelerini şekillendiren en temel psikolojik ihtiyaç ve arayışı duyumsal-hareketsel (fiziksel) konfordur.

☞ Barışçıl, uyumlu, sakin, yumuşak huylu, sabırlı, huzuru bozmayan, destekleyici, kabullenici, hoşgörülü, aceleci olmayan, dengeleyici, uzlaşıcı, insanların şüphe ve endişelerini gideren, kolay geçinilen, olayların ve çatışmaların dışında kalma eğiliminde olma özellikleri gösteren mizaç modelidir.

☞ Barışçıl tipteki bireylerle iletişim kurarken onların içinde bulundukları ilişki içerisinde duruma göre şekil alma, keskin sınırlar yerine esnek değişikliklerin yapıldığı planlar, anlaşmalar daha verimli sonuçlarla karşılanır. Huzurlu, daha az eleştiri ve mücadelenin olduğu, daha çok paylaşım ve yardımlaşmanın bulunduğu iletişimi ve alanları tercih ederler.

☺ Uyumlu, sakin, barışçıl, yumuşak huylu, sabırlı, esnek, arabulucu, yargılamayan, bütünleştirici, çatışmaktan kaçınan, rutin düzeni seven, iyimser, huzur veren, kabullenici, uzlaştırıcı, destekleyici olma gibi olumlu özellikleri desteklenmelidir.

⚠ Eyleme geçmekte zorlanan, erteleyen ve ihmal eden, akışına bırakan, hayır demekte zorlanan, inatçı, pasif agresif, rahatına fazla düşkün, yavaş hareket eden, çekingen olma gibi olumsuzluğa açık kişilik özelliklerine dikkat edilmelidir.

